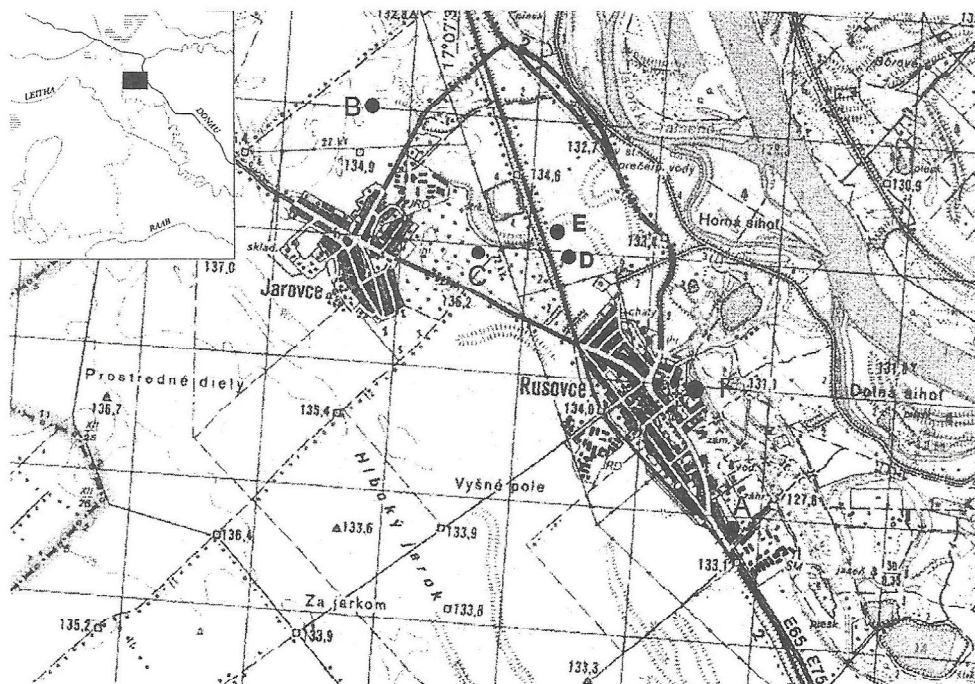

SÍDLISKO Z NESKOREJ DOBY LATÉNSKEJ V BRATISLAVE-RUSOVCIACH

IGOR BAZOVSKÝ

Oblasť zadunajskej časti Bratislavy má v rámci Slovenska špecifické postavenie. Geograficky je súčasťou Malej uhorskej nížiny, ktorú od ostatného územia Slovenska oddeľuje Dunaj. V dobe laténskej však Dunaj netvoril rozhranie dvoch rôznych kultúr – tým sa postupne stal až potom, keď sa k jeho toku posunuli hranice rímskeho impéria. Zatiaľ čo južne od Dunaja prežíva pod rímskou nadvládou pôvodné obyvateľstvo, oblasť severne a východne od neho obsadzujú rôzne nové barbarské kmene.

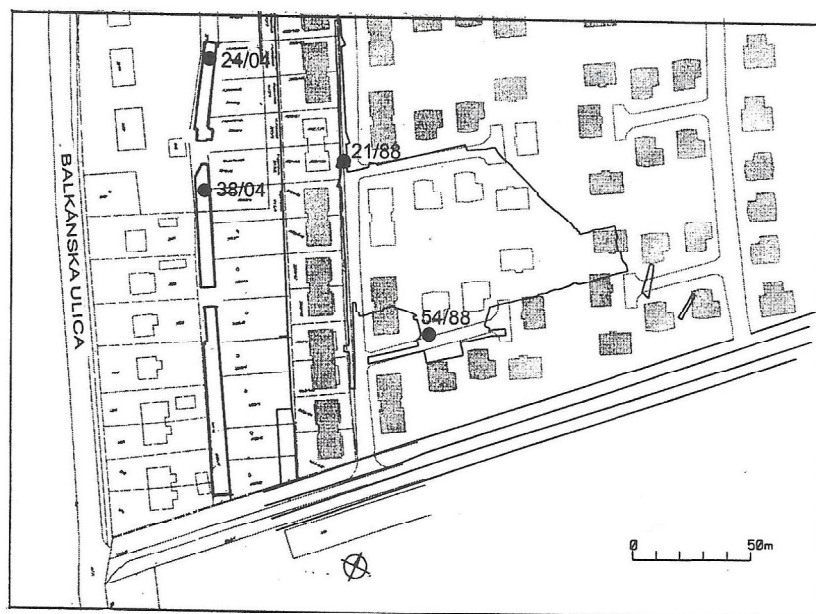
Z oblasti zadunajskej časti Bratislavy boli donedávna známe len sporadické nálezy z doby laténskej. Jediný hrob zo strednej doby laténskej, ktorý sa preskúmal na Kováčsovej ulici v Bratislave-Rusovciach, bol pravdepodobne súčasťou menšieho pohrebiska

Obr. 1 Bratislava-Jarovce, Bratislava-Rusovce, osídlenie z neskorej doby laténskej

(Pichlerová 1980, 29). Poznatky o neskorolátenskom osídlení priniesli až neskoršie výskumy a prieskumy. Zdá sa, že jedna z osád sa rozkladala v priestore Irkutskej a Gerulátskej ulice v Rusovciach (obr. 1: F, Pichlerová 1986, 42, Halagan – Schmidtová – Varsik 1993, 42). Nálezová situácia je tu však do značnej miery zničená neskorším osídlením. Ďalšie osady sa zistili prieskumami – v katastroch Rusoviec a Jaroviec (obr. 1: B–E). Najmä kovové nálezy z polohy Lanoviská (obr. 1: E,D) priniesli dôležité poznatky týkajúce sa vzťahu k bratislavskému oppidu a k otázke prežívania miestneho obyvateľstva v druhej polovici 1. storočia pred Kr. (Bazovský 2002a, 32, tab. I). Mince simmerinského typu sú spolu s dávnejšie známym depotom mincí bratislavského typu z neďalekej rakúskej obce Deutsch Jahrndorf (Pichlerová 1980, 31) svedectvom úzkych vzťahov s oppidom v Bratislave. Niektoré ďalšie nálezy (rané varianty spôn s krídelkami, spony typu Jezerine, minca Agrippu) sú zase dokladom existencie osady v augustovskom období. O prežívaní romanizovaného keltského etnika ešte 2. storočí svedčí sídlisko, odkryté na trase diaľnice v Rusovciach (Varsik 1999). Dve polohy s laténskym osídlením poznáme v katastri Jaroviec (Bazovský 2002b).

Zatiaľ jediným archeologicky skúmaným je sídlisko za parkom kaštieľa v Rusovciach (obr. 1: A, obr. 2). V oblasti výstavby sídliska rodinných domov sa tu v dvoch etapách, v rokoch 1998, 1999 a roku 2003 uskutočnil záchranný archeologický výskum Slovenského národného múzea-Archeologického múzea. Výskum doložil osídlenie polohy v dobe bronzovej, laténskej, v období sťahovania národov a stredoveku. Celkovo sa preskúmala pomerne dosť rozsiahla plocha – takmer 8 000 m². Sídlisko sa nachádzalo na okraji riečnej terasy, ktorá sa severovýchodným smerom zvažuje do inundačného územia, v ktorom v minulosti meandroval dnes už zaniknutý vodný tok. Napriek rozsiahlemu odkryvu sa výskumom zistili len štyri objekty z doby laténskej.

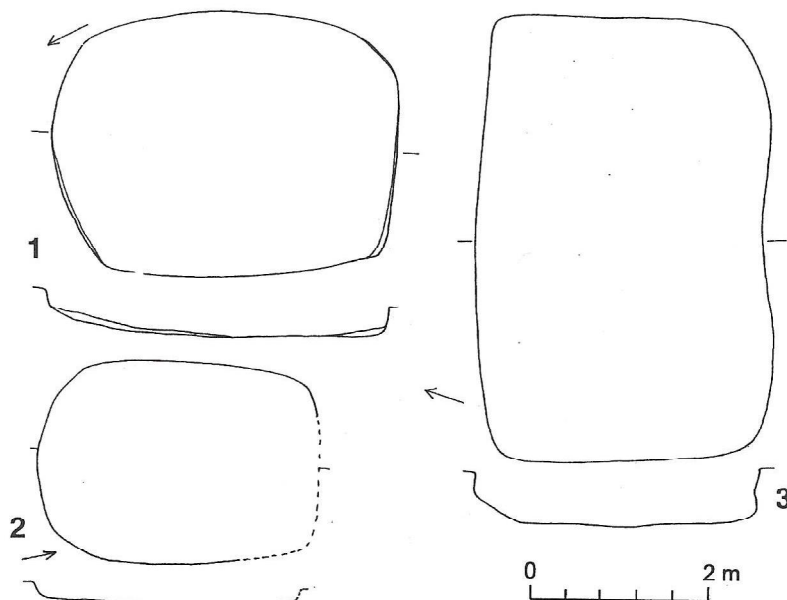
Obr. 2 Bratislava-Rusovce. Plán výskumu s vyznačenými objektami z neskoršej doby laténskej

OPIS OBJEKTOV A NÁLEZOV

Objekt 21/88

pozdlžneho tvaru o rozmeroch 320 × 220 cm, orientovaný pozdlžnou osou v smere sever – juh. Objekt zahĺbený 20 cm do pieskového podložia, rovné dno na rozhraní pieskového a štrkového podložia. Tmavá hlinitá výplň obsahovala črepy a zvieracie kosti.

1. Okraj guľovitej misy oddelený od tela žliabkom, povrch hladký tuhovaný, čiernej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: Ø ústia 22 cm, výška 4,5 cm, šírka 8,8 cm (obr. 4: 1).
2. Horná časť situlového hrnca so zosilneným okrajom, plastickou lištou pod hrdlom a zvislo ryhovaným telom, povrch sivý, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: v. 11,2 cm, š. okraja 8 cm (obr. 4: 2).
3. Črep z hornej časti v ruke robenej kónickej misy, okraj vodorovne zrezaný, oddelený od tela obežnou líniou, na tele výzdoba šikmými vrypami a šikmým ryhovaním, povrch pri okraji hladký, na tele drsný, hnedej, až hnedosivej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: v. 7 cm, š. 3,7 cm (obr. 4: 3).
4. Črep z hornej časti situlového hrnca so zosilneným okrajom a dvomi plastickými lištami pod hrdlom, povrch sivočierny, materiál s prímiesou sludy a kamienkov. Rozmery: Ø ústia 14 cm, v. 3 cm, š. 9 cm (obr. 4: 4).
5. Črep ako č. 2 so značne zvetraným povrchom. Rozmery: v. 7,5 cm, š. 9,5 cm (obr. 4: 5).
6. Črep z hornej časti situlového hrnca s kyjovite zosilneným, šikmo zrezaným okrajom, tmavosivej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: Ø ústia 11 cm, v. 2,8 cm (obr. 4: 6).
7. Črep z okraja nádoby tehlovej farby s červenou engobou, okraj von vyhnutý, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 12 cm, v. 3,2 cm, š. 5,3 cm (obr. 4: 7).
8. Črep z tela väčšej nádoby zdobený dvomi vleštovanými vlnkami oddelenými obežnou líniou, povrch hladký, svetlosivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 11 cm, š. 9,8 cm (obr. 4: 8).
9. Črep z hornej časti situlového hrnca so zosilneným okrajom, plastickou lištou pod hrdlom a zvislo ryhovaným telom, farba sivá, materiál s prímiesou tuhy a kamienkov. Rozmery: Ø ú. 29 cm, v. 14 cm, š. okr. 10 – 12 cm (obr. 5: 1).
10. Črep z okraja misy, okraj von vyhnutý, na rozhraní hrdla a tela nevýrazný lom, povrch hladký, svetlosivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 24 cm, v. 3,7 cm, š. okr. 12,6 cm (obr. 5: 2).

Obr. 3 Bratislava-Rusovce. Zahĺbené stavby z neskorej doby laténskej. 1 – objekt 24/03, 2 – objekt 21/88, 3 – objekt 54/88

Objekt 54/88

obdĺžnikového tvaru o rozmeroch 560 × 300 cm, orientovaný pozdĺžnou osou v smere východ – západ. Objekt zahĺbený 64 cm do pieskového podlažia, steny zvislé, miestami zošikmené. Výplň v hornej časti hlinitá, čiernej farby, v spodnej časti a nad dnom sa tiahne vrstva prepálenej hliny, uhlíkov dreva a popola. Dno rovné, miestami stopy po hlinitej dlážke, kolové jamy sa nezistili.

1. Črep z hornej časti misy s von vyhnutým, prevísajúcim okrajom a hladkým povrchom svetlosivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 21,5 cm, v. 2,7 cm, š. 10,5 cm (obr. 5: 3).
2. Črep z hornej časti kónickej misy s dovnútra vtiiahnutým ústím, povrch pri okraji hladký s lesklým poťahom, na tele sivý a zdrsnený, materiál s prímiesou sludy a kamienkov. Rozmery: v. 9 cm, š. okr. 5,7 cm, max. š. 6,6 cm (obr. 5: 4).
3. Črep z okraja kónickej misy s dovnútra vtiiahnutým ústím, povrch hladký, sivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 2,4 cm, š. 5,1 cm (obr. 5: 5).
4. Črep z dolnej časti veľkej hrncovitej nádoby so šikmo ryhovaným telom, povrch pri dne hladký, sivej až čiernej farby, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: v. 6 cm, š. 5,1 cm (obr. 5: 6).
5. Črep z hornej časti situlového hrnca s kyjovite zosilneným okrajom, na tele zvislo ryhovaný, povrch hnedosivej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: Ø ú. 15 cm, v. 5 cm, š. 8,5 cm (obr. 6: 1).
6. Črep ako č. 5, povrch sivočiernej farby. Rozmery: v. 3,3 cm, š. okr. 2,7 cm (obr. 6: 2).
7. Črep ako č. 5, povrch hnedej farby. Rozmery: Ø ú. 21 cm, v. 8,7 cm, š. okr. 8 cm (obr. 6: 3).
8. Črep z hornej časti situlového hrnca so zosilneným okrajom a plastickou lištou na hrdle, povrch je poškodený, čiernej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: v. 10,6 cm, š. okr. 10 cm (obr. 6: 4).
9. Črep ako č. 8. Rozmery: v. 4,7 cm, š. 6 cm (obr. 6: 5).
10. Črep ako č. 8, povrch hladký, čiernej farby, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: v. 4,7 cm, š. 8 cm (obr. 6: 6).
11. Črep ako č. 8. Rozmery: v. 2,9 cm, š. okr. 2,5 cm (obr. 6: 7).
12. Črep z dolnej časti menšieho situlového hrnca zdobený na tele zvislým ryhovaním, povrch sivej farby, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: Ø dna 8,6 cm, v. 7,5 cm (obr. 6: 8).
13. Črep z dolnej časti veľkého situlového hrnca zdobený na tele zvislým ryhovaním, sivej farby, materiál s prímiesou kamienkov a sludy. Rozmery: Ø dna 19 cm, v. 9,2 cm (obr. 6: 9).
14. Črep z okraja vázovitej nádoby s lievikovitým hrdlom tehlovej farby s oranžovým maľovaním, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 18 cm, v. 2,8 cm, š. okraja 6 cm (obr. 7: 1).
15. Črep z okraja vázovitej nádoby s von vyhnutým ústím a hladkým povrchom sivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 16 cm, v. 3,7 cm, š. 6,7 cm (obr. 7: 2).
16. Črep z tela nádoby tehlovej farby maľovaný dvomi oranžovými a dvomi bielymi horizontálnymi pásmi, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 10,1 cm, š. 5,3 cm (obr. 7: 3).
17. Črep z okraja vázovitej nádoby tehlovej farby maľovaný oranžovou a pod hrdlom bielou farbou, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 13 cm, v. 3,1 cm, š. 11,8 cm (obr. 7: 4).
18. Črep z tela nádoby tehlovej farby maľovaný dvomi horizontálnymi oranžovými pásmi a jedným bielym pásmom, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 4,5 cm, š. 3,5 cm (obr. 7: 5).
19. Závažie z nevypálenej hliny so zaoblenou obdĺžnikovou základňou a stenami, ktoré sa zužujú smerom nahor, tesne nad polovicou výšky kruhový otvor sivej farby. Rozmery: v. 13,5 cm, základňa 10,5 × 9,5 cm (obr. 7: 6). Okrem neho fragmenty z ďalších nevypálených závaží.
20. Črep z tela nádoby zdobený plytko rytou vlnkovou ohraničenou dvomi obežnými líniami, povrch hladký, sivej farby. Rozmery: v. 5,2 cm, š. 5 cm (obr. 7: 7).
21. Praslen z tela na kruhu točenej nádoby s hladkým, sivým povrchom, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 4,3 cm, š. 4,6 cm (obr. 7: 8).
22. Rúčka parohová, na jednej strane tupo ukončená, na opačnom konci šikmo zrezané plôšky, oválneho prierezu. Rozmery: dl. 5,3 cm, š. 2,4 cm (obr. 7: 9).
23. Črep z okraja hrncovitej nádoby so zosilneným ústím, povrch hladký, sivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 20 cm, v. 3,1 cm, š. 15,8 cm (obr. 9: 8).

Objekt 24/03

stavba obdĺžnikového pôdorysu o rozmeroch 385 × 295 cm, orientovaná v smere sever – juh. Stavba je zahĺbená 45 cm do pieskového podlažia, dno je na rozhraní pieskového a štrkového podlažia. Dĺžku chaty tvorí 2 – 6 cm hrubý ílový výmaz, nad ním je v južnej časti chaty čierna uhlíková vrstva. Ostatnú výplň chaty tvorí tmavá hnedočierna hlina. Na dne chaty, v západnej polovici dve menšie plytké zahĺbeniny. Objekt bol v severovýchodnej časti narušený sadovníckou jamou.

1. Črep z hornej časti súdkovitej nádoby s von vyhnutým okrajom, povrch hladký, tmavošedej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 21 cm, v. 7,4 cm, š. okr. 7,5 cm (obr. 8: 1).
2. Črep z okraja plochej pokrývky, povrch hladký, sivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 2,1 cm (obr. 8: 2).
3. Črep z okraja vázovitého hrnca, okraj von vyhnutý, povrch hladký, sivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 3,2 cm, š. 5,8 cm (obr. 8: 3).
4. Črep z okraja veľkého vázovitého hrnca, okraj zosilnený, pod hrdlom plastická lišta, povrch hladký, sivej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: Ø ú. 30 cm, v. 6,6 cm, š. 19,4 cm (obr. 8: 4).
5. Črep z okraja dvojkónickej misy so zaobleným zosilneným ústím, povrch tmavosivý, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 4,3 cm, š. okr. 3 cm (obr. 8: 5).
6. Črep z hornej časti misy s dovnútra vťahnutým ústím, povrch sivej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: v. 4,5 cm, š. 10 cm (obr. 8: 6).
7. Črep z okraja menšej nádoby, okraj nahor vyhnutý, povrch hladký, hnedej farby, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 3,1 cm, š. okr. 2,3 cm (obr. 8: 7).
8. Črep z hornej časti súdkovitej nádoby s nezosilneným okrajom, tenkostenný, povrch hladký s tmavohnedým poťahom. Rozmery: Ø okr. 10 cm, v. 5,6 cm (obr. 8: 8).
9. Črep z tela tenkostennej nádoby, povrch hladký s oranžovým poťahom, zdobený maľovanými tmavohnedými líniami a oblúčikmi, materiál z plavenej hliny. Rozmery: v. 3,7 cm (obr. 8: 9).
10. Črep z okraja misy s dovnútra vťahnutým ústím, pod okrajom žliabok, povrch hladký, hnedej farby, materiál z plavenej hliny (?). Rozmery: v. 3,3 cm, š. 4,2 cm (obr. 8: 10).
11. Črep z okraja misy s dovnútra vťahnutým ústím, povrch hladký, tmavosivej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: v. 2,9 cm, š. 5,7 cm (obr. 8: 11).
12. Fragment praslenu z tela nádoby sivej farby, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: v. 5,2 cm (obr. 8: 12).
13. Fragment praslenu z tela nádoby s hladkým sivočiernym povrchom, materiál z plavenej hliny (obr. 8: 13).
14. Praslen z dna nádoby s prímiesou tuhy. Rozmery: 6,9 × 6,5 cm (obr. 8: 14).
15. Praslen z tela hrncovitej nádoby tmavosivej farby, zdobenej zvislým ryhovaním, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: 7 × 6,2 cm (obr. 8: 15).
16. Praslen z tela nádoby tmavosivej farby, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: 5,2 × 4,8 cm (obr. 8: 16).
17. Črep z hornej časti situlového hrnca so zosilneným okrajom, okraj oddelený od tela žliabkom, povrch poškodený, čiernej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: Ø ú. 24 cm, v. 5,8 cm, š. 11 cm (obr. 9: 1).
18. Črep z hornej časti situlového hrnca so zosilneným okrajom na hrdle zdobený plastickou lištou, povrch tmavosivej farby, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: v. 4,6 cm, š. okr. 7,7 cm (obr. 9: 2).
19. Črep z okraja situlového hrnca so zosilneným ústím, farba sivá, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: v. 4,2 cm, š. okr. 9 cm (obr. 9: 3).
20. Črep z okraja situlového hrnca s kyjovite zosilneným ústím a telom zdobeným zvislými ryhami, povrch sivočierny, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: v. 5,3 cm, š. 5,5 cm (obr. 9: 4).
21. Črep z okraja hrncovitej nádoby, okraj zosilnený, hrdlo oddelené od tela žliabkom, povrch hladký, sivočiernej farby. Rozmery: Ø okr. 15 cm, v. 3 cm, š. 7,1 cm (obr. 9: 5).
22. Nožík železný s rovným chrbtom a rúčkou na konci pásikovite roztepanou a nadol stočený. Rozlomený na časti. Rozmery: dĺ. 17. 4 cm (obr. 9: 6).
23. Črep z hornej časti situlového hrnca s kyjovite zosilneným okrajom, hrdlo odčlenené lomom od tela, telo zdobené zvislým ryhovaním, povrch drsný, sivej farby. Rozmery: v. 5 cm, š. 4 cm (obr. 9: 7).

Objekt 38/03

plytká jama kruhového tvaru o priemere 90 cm, zahĺbená 9 cm od úrovne začistenia. Na hnedom podloží sa črtala ako čierny kruh so svetlou popolovou škrvnou.

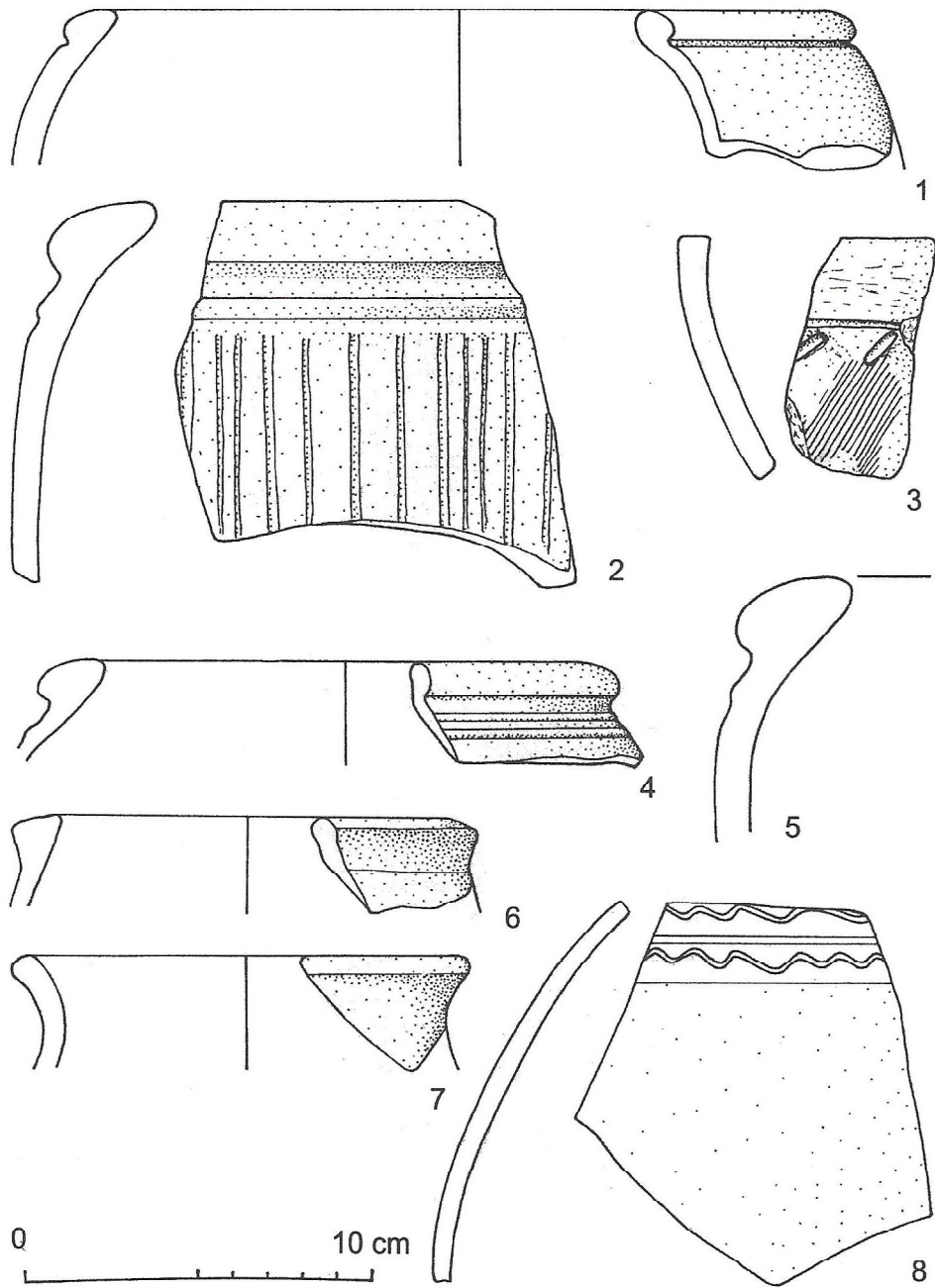
1. Črep z hornej časti situlového hrnca so zosilneným okrajom na hrdle zdobený plastickou lištou, tmavosivej farby, materiál s prímiesou tuhy. Rozmery: $\varnothing$ 15 cm, v. 4,1 cm, š. 10 cm (obr. 9: 9).
2. Črep z okraja vázovitého hrnca so zosilneným okrajom, povrch hladký, svetlosivej farby, materiál s prímiesou kamienkov. Rozmery: v. 4,6 cm, š. 6,2 cm (obr. 9: 10).

ROZBOR OBJEKTOV

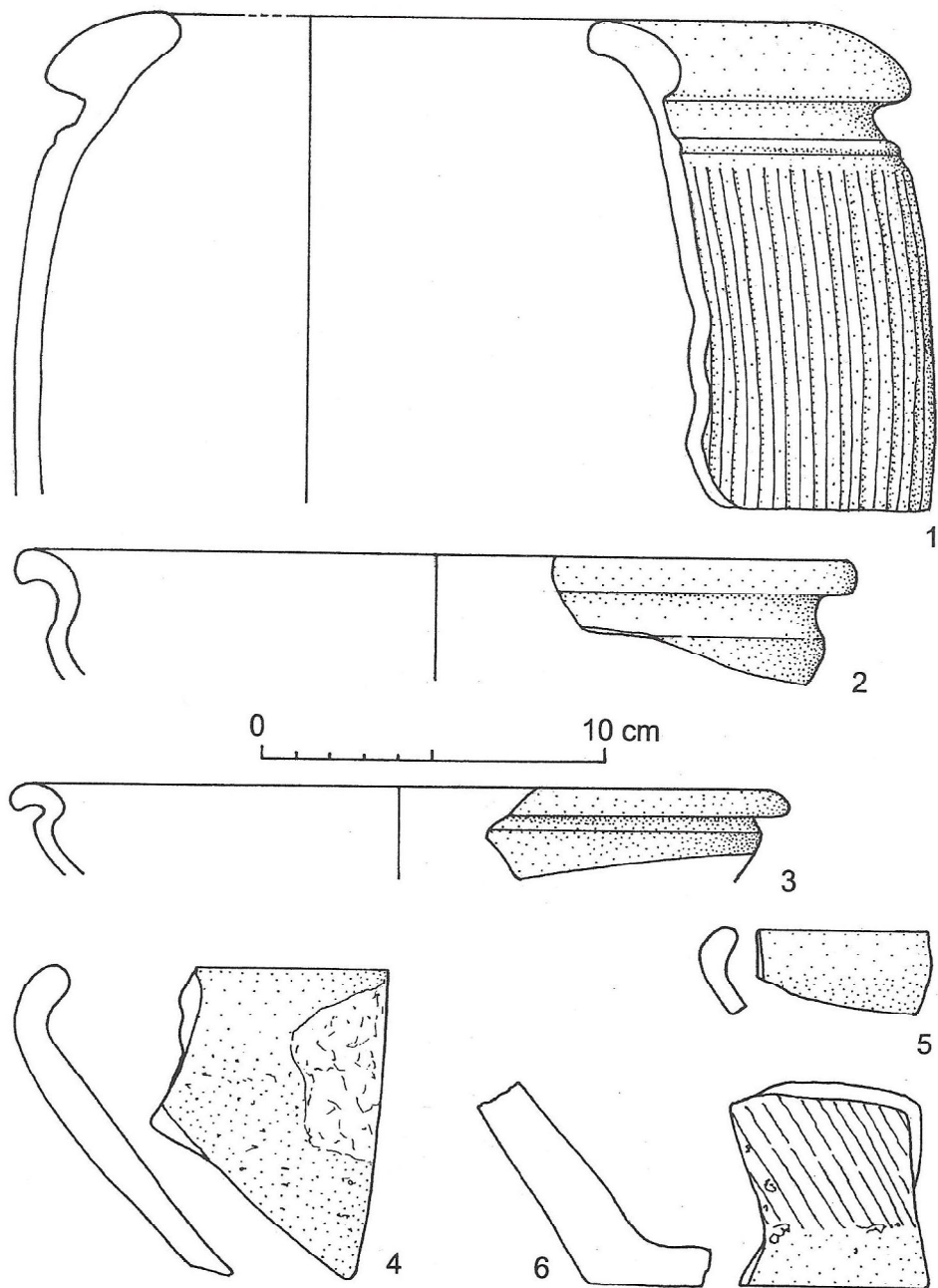
Aj keď celá poloha nebola preskúmaná celoplošne, rozsiahly odkryv (8000 m²) dovoľuje predpokladať rozptýlený typ osídlenia. Medzi dvomi najbližšie zistenými objektmi je vzdialenosť vyše 50 metrov, najvzdialenejšie sú asi 150 m od seba. Je však možné, že niektoré objekty mohli byť zničené orbou. Pod tenkou vrstvou pieskového podložía sa väčšinou nachádzalo štrkové podložie, ktoré nebolo veľmi vhodné pre zahĺbovanie stavieb a zásobných jám. Zahĺbené stavby sa líšia orientáciou, aj rozmermi (obr. 3). Kým dve menšie stavby (7 a 11,4 m²) sú orientované pozdĺžnou osou približne v smere sever – juh, väčšia stavba (16,8 m²) je orientovaná v smere východ – západ. Stavby majú pozdĺžny obdĺžnikový pôdorys so zaoblenými rohmi a do podložía sú zahĺbené 20 – 50 cm. Podložie sa nachádza 50 až 80 cm pod úrovňou súčasného terénu. Zaujímavé je, že v žiadnej stavbe sa nezistila kolová konštrukcia. Pre dobu laténsku sú typické najmä zahĺbené stavby s kolmi v stredoch kratších strán, ktoré niesli sedlovú strechu. Objavujú sa však aj stavby s iným rozmiestnením kolov, alebo bez stôp po kolovej konštrukcii (Březinová 2000). Stavby majú rovné dno. Výrazný ílový výmaz na dne sa zistil v objekte 24/03, ktorého dno sa nachádzalo na štrkovom podloží. Stopy udupanej hlinenej dlážky sa miestami podarilo zachytiť aj v objekte 54/88. Nad ňou sa v profile črtala mohutná spálená vrstva – pravdepodobne následok požiaru. Okrem spomínaných stavieb sa našiel spodok jamy kruhového pôdorysu (objekt 38/03), ktorej funkciu nie je možné bližšie určiť.

ROZBOR NÁLEZOV

Keramika je robená takmer výlučne na hrnčiarskom kruhu, len v objekte 21/88 sa vyskytol črep z nádoby v ruke hnetenej (obr. 4: 3). V ruke hnetená keramika sa v keltskom prostredí objavuje najmä v neskoršom období. Na kruhu točená keramika vykazuje úzke vzťahy ku keramike z bratislavského oppida a preto sme sa pri jej triedení opieral o typológiu L. Zachara (Zachar 1981, Zachar – Rexa 1988). Najpočetnejšie sú zastúpené hrnce so zosilneným okrajom, s nízkym hrdlom členeným plastickým prstencom a telom zdrsneným zvislým ryhovaním (obr. 4: 2,4,5, obr. 5: 1; obr. 6: 4–9 a obr. 9: 1,3,9). Hrnce sú vyhotovené z hlíny s prímiesou grafitu alebo drobných kamienkov. Pomerne početné sú však aj hrnce s kyjovite zosilneným okrajom, charakteristické pre záverečné obdobie doby laténskej (obr. 4: 6, 6: 1,3). K jemnejšej keramike patria fľašovité a vázovité tvary, ktoré sú často zdobené maľovanou výzdobou (obr. 4: 3, 7: 1,4). Zo súdkovitých nádob sa vyskytujú tvary s nezosilneným okrajom (obr. 8: 8) a tvary s odsadeným hrdlom (obr. 8: 1). Z mís sú zastúpené kónické tvary s dovnútra vtiahnutým okrajom (obr. 8: 6,10,11), dvojkónické misky so zaobleným zosilneným ústím (obr. 4: 1) a kónické misky s oblúkovite prehnutým odsadeným hrdlom (obr. 5: 2,3). Od hlbokých pokrývkov z priestoru bratislavského oppida sa výrazne líši úlomok plochej pokrývky (obr. 8: 2). Niektoré črepy sú zdobené vlešťovanou

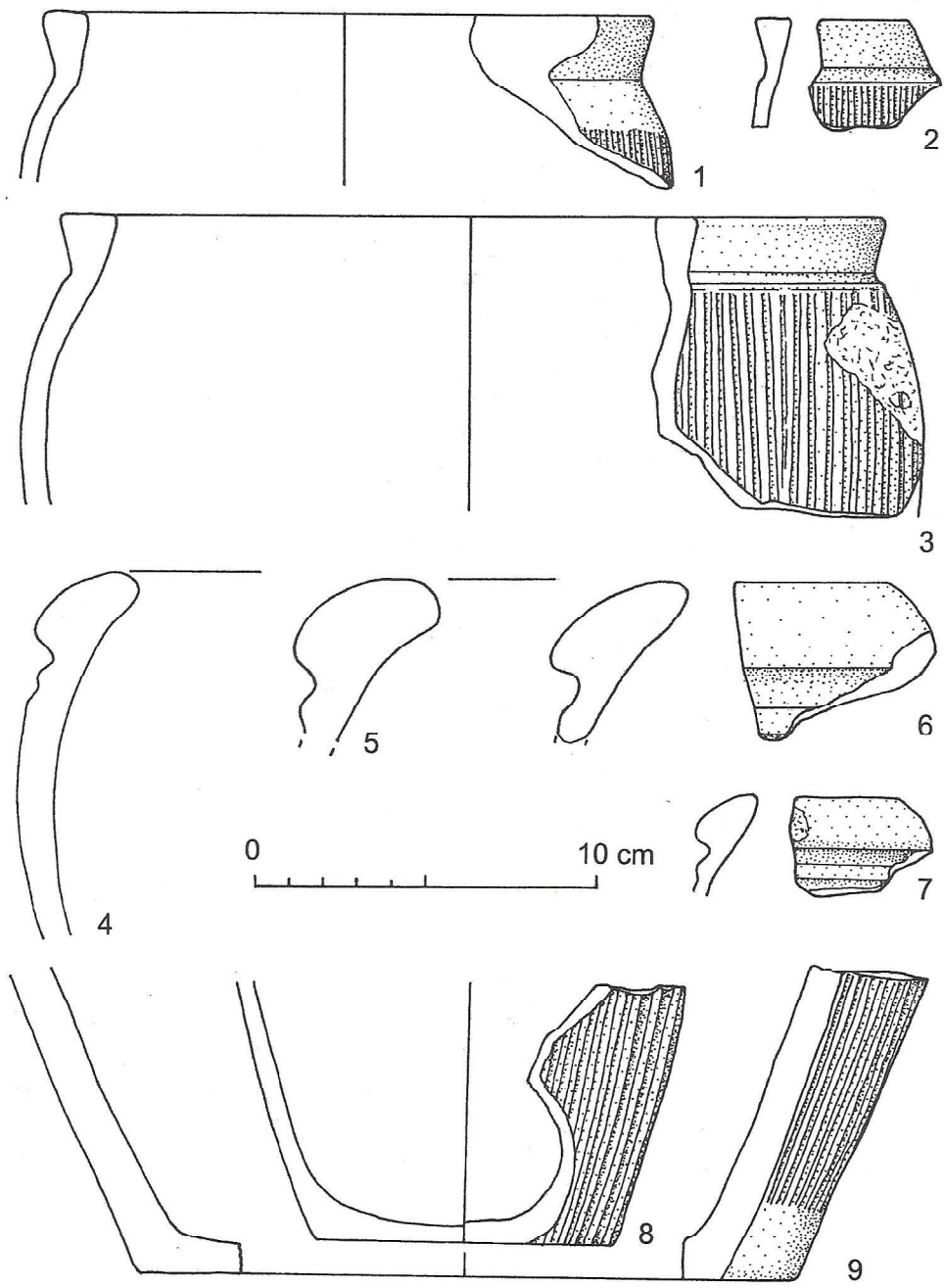

Obr. 4 Bratislava-Rusovce. 1-6 – objekt 21/88

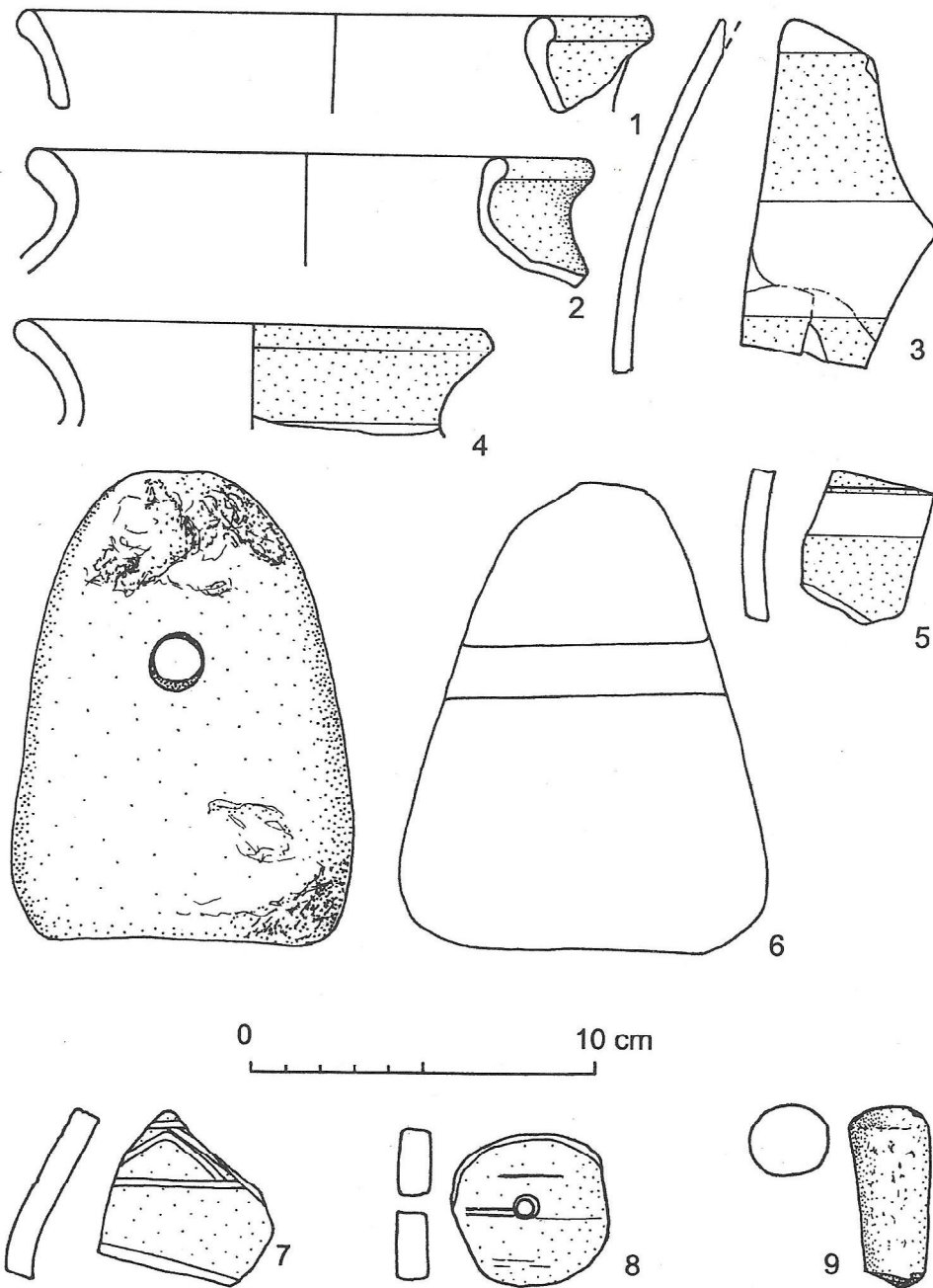

Obr. 5 Bratislava-Rusovce. 1,2 – objekt 21/88, 3–6 objekt 54/88

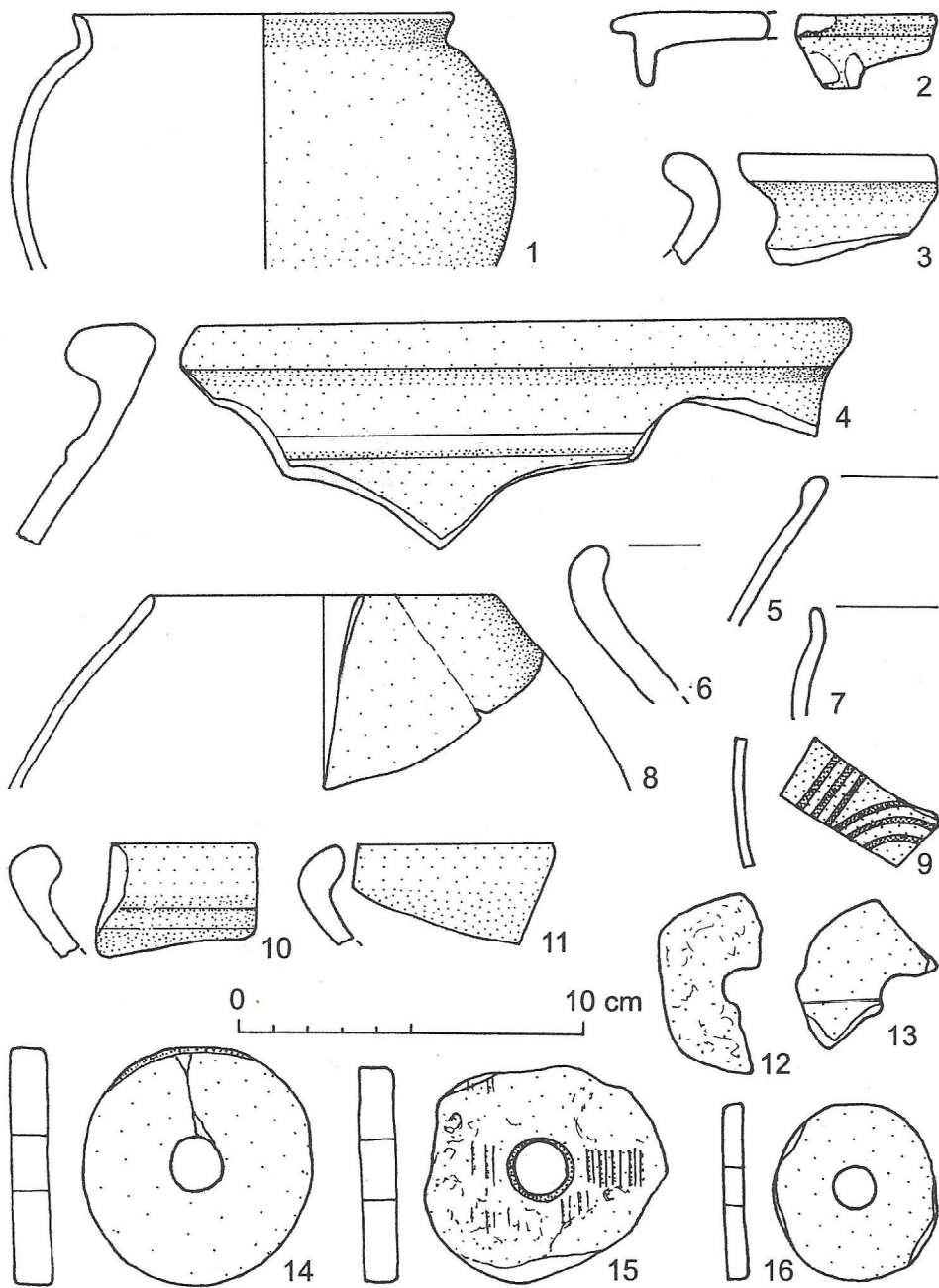

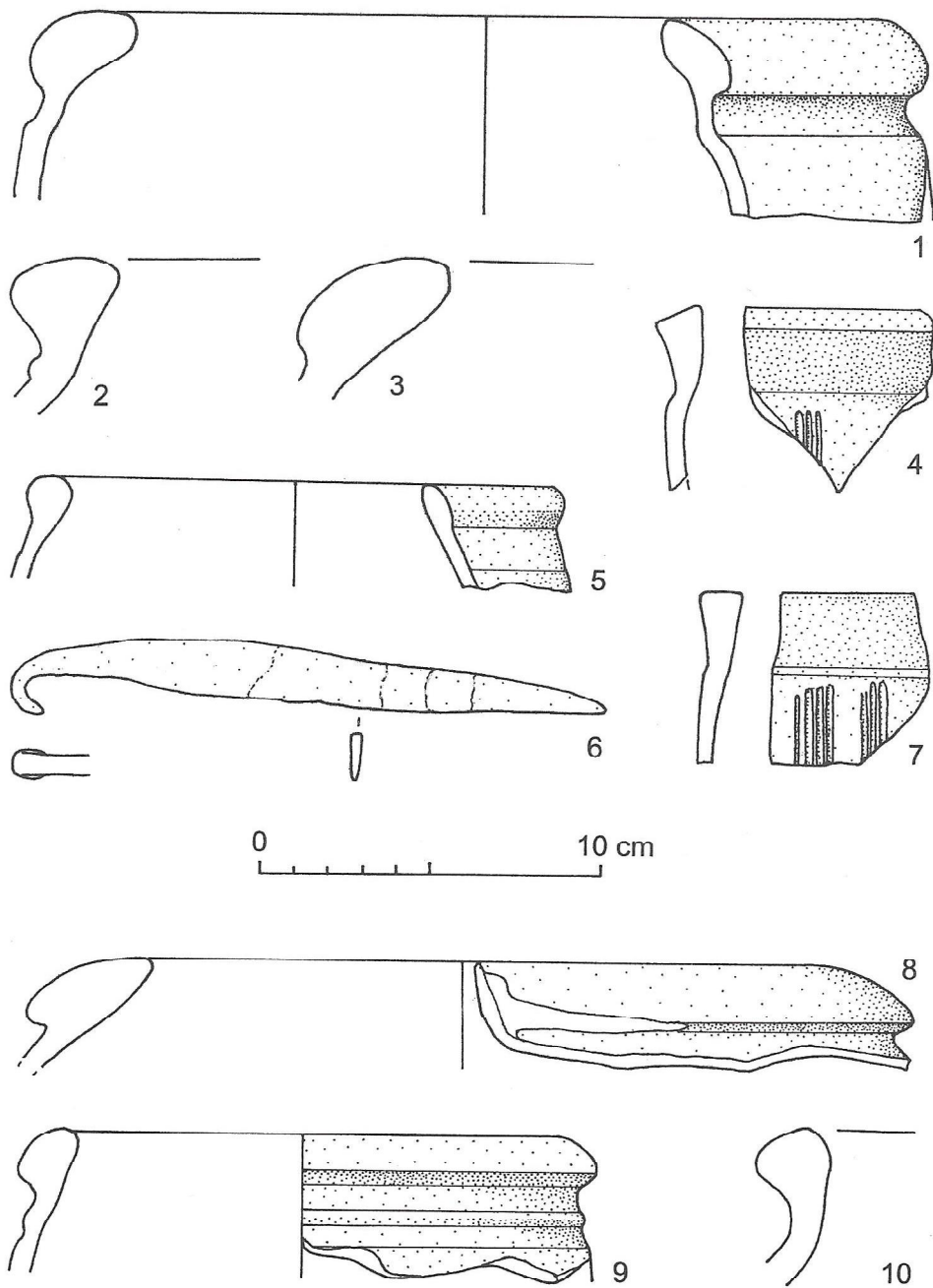
Obr. 6 Bratislava-Rusovce. 1-9 – objekt 54/88

Obr. 7 Bratislava-Rusovce. 1-9 – objekt 54/88

Obr. 8 Bratislava-Rusovce. 1–16 – objekt 24/03

Obr. 9 Bratislava-Rusovce. 1-7 — objekt 24/03, 8 — objekt 54/88, 9,10 — objekt 38/03

vlnovkou (obr. 4: 8; 7: 7). Výzdobu maľovanej keramiky tvoria zvyčajne červeno-oranžovo a bielo maľované horizontálne pásy (obr. 7: 1,3–5). Zriedkavejším typom výzdoby je maľovanie tmavohnedými tenkými zväzkami línií a oblúčikov na oranžovom podklade (obr. 8: 9). No aj tento typ výzdoby má blízke analógie medzi nálezmi na bratislavskom hradnom vrchu (Čambal 2004, tab. LXIX: 12,13,19). Výskyt maľovanej keramiky v objektoch spolu s hrncami s kyjovitými okrajmi vo výplni troch zahĺbených stavieb z Rusoviec je dôležitým dokladom pretrvávania maľovanej výzdoby na nádobách neskorolaténskeho stupňa LT D2. Toto datovanie potvrdzujú aj nálezové situácie z priestoru bratislavského oppida (Čambal 2004, 41; Lesák – Musilová – Hoššo 1996, 122,123).

Väčšinu spomínaných tvarov možno len rámcovo datovať do stupňa LT D1 a LT D2. Pri absencii chronologicky citlivých kovových predmetov jediným tvarom umožňujúcim presnejšie datovanie sú hrnce s kyjovite zosilneným okrajom. Do stupňa LT D2 možno tento tvar datovať najmä na základe jeho výskytu v nálezových celkoch spolu so sponou typu Gorica, sponou s prehnutým lúčikom a sponou typu Jezerine (Zachar 1981, 53, Musilová – Lesák 1996, 94–98).

S výrobou látok súvisia početné prasleny (obr. 7: 8, obr. 9: 12–16). Sú vyrobené zo stien alebo z dien nádob rôznych typov. Najviac sa ich našlo v objekte 24/03. S nálezmi praslenov vyrobených z črepov sa bežne stretávame na lokalitách v oblasti stredného Podunajska. Ďalším dokladom výroby textílií sú nevypálené hlinené závažia z objektu 54/88 (obr. 7: 6). Zachovali sa len vďaka tomu, že boli po vybratí z objektu zabalené do igelítu a neskôr zakonzervované chemikáliami. V celku sa zachoval len jediný kus. V spomínanom objekte sa našiel aj menší parohový predmet, ktorý pravdepodobne slúžil ako rúčka nástroja (obr. 7: 9). Z kovových predmetov sa v úlomkoch zachoval len železný nožík s rovným chrptom a roztepaným, nadol stočeným koncom rúčky (obr. 9: 6).

ZÁVER

Sídliisko na južnom okraji intravilánu Bratislavy-Rusoviec je prvým archeologicky preskúmaným neskorolaténskym sídliskom v zadunajskej časti Bratislavy. Napriek veľkej preskúmanej ploche sa zistili len štyri objekty z tohto obdobia, čo svedčí o rozptýlenom type osídlenia. Na sídlisku chýba charakteristický typ keltských zahĺbených stavieb s kolmi v stredoch kratších strán. Ani v jednej z preskúmaných stavieb sa nezistili stopy kolovej konštrukcie. Stavby sa líšia veľkosťou, aj orientáciou. Pre datovanie sídliska do stupňa LT D2 sú rozhodujúce hrnce s kyjovitými okrajmi, ktoré sú zastúpené v nálezovom materiále všetkých troch stavieb. Tento typ keramiky sa vyskytuje aj na ďalších sídliskách v tejto oblasti – v polohe Lanoviská v katastri Rusoviec a v polohe Kilometrák v katastri Jaroviec. Nálezy neskorolaténskych spôn z týchto dvoch polôh svedčia o prežívaní pôvodného obyvateľstva tejto oblasti aj v augustovskom období. Mince simmerinského typu sú zase dokladom úzkych vzťahov s bratislavským oppidom.

LITERATÚRA

- BAZOVSKÝ, I. 2002a: Bronzové predmety z doby laténskej a rímskej z Bratislavy-Rusoviec. Zborník SNM 96, Archeológia 12, s. 23–44.
- BAZOVSKÝ, I. 2002b: Zoomorfná spona z Bratislavy-Jaroviec. Zborník SNM 96, Archeológia 12, s. 139–141.

- BŘEZINOVÁ, G. 2000: Nitra-Šindolka. Siedlung aus der Latènezeit. Katalog. Nitra.
- ČAMBAL, R. 2004: Bratislavský hradný vrch – akropola neskoroláténskeho oppida na území Bratislavy. Diplomová práca FF UK. Bratislava.
- HALAGAN, J. – SCHMIDTOVÁ, J. – VARSÍK, V. 1993: Záchrané výskumy v Rusovciach. In: AVANS v r. 1991, s. 42.
- LESÁK, B. – MUSILOVÁ, M. – HOŠŠO, J. 1996: Výskumy v Štátnej pamiatkovej rezervácii Bratislava. In: AVANS v r. 1994, Nitra, s. 121–124.
- MINAROVIČOVÁ, E. 2002: Ojedinelé nálezy mincí v Bratislave-Rusovciach v roku 2001. In: Slovenská numizmatika XVI, 2002, s. 181–182.
- MUSILOVÁ, M. – LESÁK, B. 1996: Neskoroláténske osídlenie na Hlavnom námestí č. 7 (Kutscherfeldov palác) v Bratislave. Zborník SNM 90, Archeológia 6, s. 87–106.
- PICHLEROVÁ, M. 1980: Praveké osídlenie Bratislavy-Rusoviec. Zborník SNM 74, História 20, s. 5–37.
- PICHLEROVÁ, M. 1986: Výskum rímskej Gerulaty. In: AVANS v r. 1985, s. 195.
- VARSÍK, V. 1999: Ländliche Besiedlung im Hinterland des Kastells Gerulata. Siedlung der autochtonen Bevölkerung in Rusovce. In: Roman Frontier Studies. Proceedings of the XVIIth International Congress of Roman Frontier Studies, Zalau, s. 629–642.
- ZACHAR, L. 1981: Neskoroláténske sídliskové vrstvy na Partizánskej ulici v Bratislave. Zborník SNM 75, História 21, s. 35–57.
- ZACHAR, L. – REXA, D. 1988: Beitrag zur Problematik der spätlatènezeitlichen Siedlungshorizonte innerhalb des Bratislavaer Oppidums. Zborník SNM 82, História 28, s. 27–72.

EINE SPÄTLATÈNEZEITLICHE SIEDLUNG IN BRATISLAVA-RUSOVCE

IGOR BAZOVSKÝ

Die Siedlung am Südrand des Intravilans von Bratislava-Rusovce ist die erste archäologisch untersuchte spätlatènezeitliche Siedlung im transdanubischen Teil Bratislavas (Abb. 1: A). Die Forschung realisierte das Slowakische Nationalmuseum-Archäologisches Museum. Weitere Siedlungen sind aus Terrainerkundungen bekannt (Abb. 1: B–F). Trotz der großen untersuchten Fläche wurden bloß vier Objekte aus dieser Zeit festgestellt, was auf eine zerstreute Besiedlung hinweist (Abb. 2). In der Siedlung fehlt der charakteristische Typ von keltischen Grubenhäusern mit mittelständigen Pfosten an Kurzseiten. In keinem der bekannten Gebäude konnte man Spuren einer Pfostenkonstruktion erkennen (Abb. 3). Die Bauobjekte unterscheiden sich voneinander mit ihrer Größe sowie Orientierung. Für die Datierung der Siedlung in die Stufe I/T D2 sind die Töpfe mit keulenförmigem Rand maßgebend, die im Fundmaterial von allen vier Bauobjekten vertreten sind (Abb. 4–9). Dieser Keramiktyp kommt auch in weiteren Siedlungen dieser Region vor – in der Lage Lanoviská im Kataster von Rusovce und in der Lage Kilometrák im Kataster von Jarovce. Funde von spätlatènezeitlichen Fibeln aus diesen zwei Lagen bezeugen das Überleben der heimischen Bevölkerung dieses Gebietes auch in der augusteischen Periode (Bazovský 2002a, 32, Tab. I). Die Münzen vom Simmeringer Typ (Minarovičová 2002) zusammen mit dem schon länger bekannten Hortfund von Münzen des Bratislavaer Typs aus Deutsch Jahndorf belegen wiederum die engen Kontakte zu dem Bratislavaer Oppidum.